

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de Britse brug uit de Eerste Wereldoorlog in Heuvelland (Kemmel) en Ieper (Dikkebus)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Heuvelland, gegeven op 20 september 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Stad Ieper, gegeven op 18 september 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 19 oktober 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de Britse brug uit de Eerste Wereldoorlog aantoonst;

Overwegende dat de Britse brug uit de Eerste Wereldoorlog als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De brug heeft een belangrijke historische waarde, als brug die tijdens de Eerste Wereldoorlog werd opgetrokken in de frontzone, onder helse oorlogsomstandigheden. De brug was in eerste instantie bedoeld als tankbrug en werd door het Britse *2nd Army* opgetrokken als voorbereiding op het geallieerde Bevrijdingsoffensief, dat op 28 september 1918 van start zou gaan.

De brug verwijst dus naar de inzet en het belang van tanks voor de oorlogsvoering. Ten behoeve van tanks diende infrastructuur, zoals wegen en bruggen, voldoende stevig te zijn en daar waar nodig aangepast te worden. Een bewaarde brug, die tijdens de Eerste Wereldoorlog oorlog werd opgetrokken voor tanks, is uitermate zeldzaam.

Uit het dagboek van de *245th (Guernsey) Army Troops Company*, de Britse genie-eenheid die deze brug optrok tussen 4 en 7 september 1918 blijkt dat de eenheid ononderbroken, in drie shifts aan de brug werkte, onder artilleriebeschietingen. Twee mannen werden tijdens de bouw van deze brug getroffen door een gasaanval. Voor het volbrengen van deze moeilijke opdracht onder artilleriebeschietingen ontving Peter Tostevin, die de bouw leidde, samen met zijn compagnie een *Military Medal*. Deze brug toont aan dat ook genietroepen weinig benijdenswaardige opdrachten dienden uit te voeren in levensgevaarlijke omstandigheden.

Indirect verwijst de brug naar de gevechten en artilleriebeschietingen in de sector Vierstraat begin september 1918. Hoewel het kleinschalige militaire acties betrof die kaderden in de zogenaamde *Ontzettingengevechten*, vielen er vele slachtoffers.

Eens de regio bevrijd was, werd door dezelfde genie-eenheid een tweede keer aan de brug gewerkt en werden steunberen en borstweringen toegevoegd. In deze fase werden inscripties nagelaten, die verwijzen naar de bouwers. Deze inscripties verhogen bijgevolg de authenticiteit van de brug;

Overwegende dat Britse brug uit de Eerste Wereldoorlog als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De brug is voor een groot deel opgetrokken met Britse geprefabriceerde betonstenen, en heeft hierdoor een belangrijke architecturale waarde. Het betreft meer bepaald Britse betonstenen, die in de zomer van 1918 in een werkplaats in Arques bij Saint-Omer (Frankrijk) werden vervaardigd ten behoeve van het Britse *2nd Army*. Deze betonstenen, vaak in combinatie met geprefabriceerde betonnen balken, werden voornamelijk gebruikt voor de Britse bunkerbouw. De betonstenen en balken waren voorzien van ronde openingen, waarin staven konden geplaatst worden om de stenen en balken te verankeren. De gleuven aan boven- en onderzijde maakten het horizontaal plaatsen van ijzers tussen de rijen mogelijk. Gebruik van geprefabriceerde betonstenen voor de bunkerbouw kwam tijdens de Eerste Wereldoorlog in bijna alle legers voor. Voor zover gekend, is deze brug de enige bewaarde Britse militaire constructie uit de Eerste Wereldoorlog in Vlaanderen, die met geprefabriceerde betonstenen van het type Arques is opgetrokken. Het gebruik van deze geprefabriceerde betonstenen maakt de brug dan ook heel zeldzaam;

Overwegende dat Britse brug uit de Eerste Wereldoorlog als monument culturele waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Algemeen kan gesteld worden dat de brug in de eerste plaats getuigt van de Eerste Wereldoorlog. De Eerste Wereldoorlog vormde een cesuur in de mondiale geschiedenis. De herinnering aan de Eerste Wereldoorlog kent nog steeds een breed maatschappelijk draagvlak.

De Eerste Wereldoorlog was een internationale gebeurtenis bij uitstek, met West-Vlaanderen als strijdtoneel waar honderdduizenden mannen van heel verscheiden afkomst vochten en hun leven lieten. Tot op vandaag wordt deze oorlog internationaal herdacht. Ook deze brug, opgetrokken door een genie-eenheid afkomstig van het Britse Kanaaleiland Guernsey, heeft een internationale achtergrond,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Britse brug uit de Eerste Wereldoorlog in Heuvelland (Kemmel), Vierstraat zonder nummer en in Ieper (Dikkebus), Hallebaststraat zonder nummer, bekend ten kadaster: Heuvelland, 7de afdeling, sectie A, deel uitmakend van het openbaar domein en Ieper, 13de afdeling, sectie B, deel uitmakend van het openbaar domein en sectie C, deel uitmakend van het openbaar domein.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde;
- 3° culturele waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Brug over de Kommelbeek, met aan weerszijden borstweringen uit betonblokken. Onder beide borstweringen is een stalen ligger met I-profiel zichtbaar, die de Kommelbeek overspant. De landhoofden monden aan beide zijden uit in vleugelwanden. Aan zuidwestelijke zijde, en vermoedelijk oorspronkelijk ook aan andere zijden werd de vleugelwand uitgebouwd tot steunbeer.

De vleugelwanden/steunberen zijn voor zover zichtbaar, grotendeels opgetrokken aan de hand van geprefabriceerde betonstenen. Het onderste deel van de landhoofden en van de vleugelwanden zijn, voor zover zichtbaar, uit baksteen opgetrokken.

Aan noordoostelijke zijde en zuidwestelijke zijde is een bouwnaad zichtbaar tussen de vleugelwand/steunbeer en de brug. Bovenaan de steunbeer aan zuidwestelijke zijde is een cementlaag aangebracht.

De borstweringen zijn opgetrokken met betonstenen, die in tien rijen zijn aangebracht. Bovenaan op de zuidelijke borstwering en op de afzaten van de borstweringen is een laagje cement aangebracht. Aan de zuidwestelijke zijde zijn hierin inscripties aangebracht, die hoogstwaarschijnlijk als volgt kunnen ontcijferd worden: "245 – G[] – A.T.Cy – R.E. – 7 aug 1918".

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de bescherming beoogt het behoud van de Britse brug;
- 2° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden, waaronder de brug met borstweringen, vleugelwanden en steunberen uit geprefabriceerde betonstenen en aangebrachte inscripties. Er dient eveneens gestreefd te worden naar het behoud in situ van de niet zichtbare oorspronkelijke constructieve onderdelen;
- 3° de erfgoedwaarden van de brug en de leesbaarheid ervan kunnen versterkt worden door het verwijderen van de begroeiing op de onderdelen van de brug;
- 4° conserverende maatregelen (roestwerende behandeling) voor blootliggende ijzeren onderdelen bevorderen de instandhouding van de ijzeren erfgoedelementen op zich en het omliggende beton, dat beschadigd zou kunnen worden door uitzettende corrosie;
- 5° conserverende maatregelen voor de betonstenen, waaronder de instandhouding van de aanwezige afdekkingslaag of het aanbrengen van een nieuwe afdekkingslaag aan de bovenzijde van de borstweringen, bevorderen de instandhouding van de onderliggende betonstenen;
- 6° barsten in de borstweringen en andere constructieve onderdelen van de brug kunnen hersteld worden;
- 7° beschadigde betonstenen kunnen hersteld worden. Hierbij dienen de beschadigde betonstenen in de mate van het mogelijke gerecupereerd te worden;
- 8° de stabiliteit van de landhoofden, vleugelwanden en steunberen kan verzekerd worden, door weggespoelde funderingen te herstellen en losstaande elementen te verankeren;
- 9° een beperking van het aantal verkeersborden en infoborden bij de brug kan de leesbaarheid en beleving van de brug verhogen.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan de muren van de constructie:
 - a) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - b) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - d) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;
 - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
 - d) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 m rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
 - e) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
 - f) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
 - g) graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
 - h) het aanplanten, vellen, rooien en ontstronken van bomen.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

24 NOV. 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS